

HPV KOPPSETINGIN

Hetta skrivaði Sosialurin 26. oktober í fjør

Sjúkrahússtjórin: – Vit fara at taka hetta upp

– Í kjalarvørrinum av hesari hendingini kann eg bara staðfesta, at vit fara at seta okkum saman við yvirlæknunum, so vit kunnu taka støðu til hvussu vit skulu handfara slíkt framyvir, sigur Johnny í Grótinum, stjóri á Landssjúkrahúsinum.

Barbara Holm

Meðan føroysku myndugleikarnir viðmæla ungum kvinnum at taka imóti hpv koppsetingini, so er so at siga eingin tilbúgving til reiðar, um álvarsomu hjáárinini vísa sítt andlit.

At tað eru hjáárin við koppsetingini er neyvan nakað nýtt, tí í útlenskum miðlum hava vit frætt ferð eftir ferð um tær kvinnur, sum vera álvarsama sjúkar eftir, at tær hava tikið hpv koppsetingina.

Men kortini er eingin tilbúgving í Føroyum.

– Tað er ein felags ábyrgd millum okkum og kommunulæknarnar at finna útav hvussu vit skulu mæta hjáárinum av hpv koppsetingini framyvir, sigur Johnny í Grótinum.

Fyrst og fremst er neyðugt, at relevantu upplýsingarnir fyriliggja, um ein kvinna merkir hjáárin av koppsetingini, og harnæst er neyðugt, at tær kenna seg tryggjar í Føroyum.

– Tað er eingin ivi um, at vit hava serlæknar, sum kunnu vegleiða og hjálpa kvinnum við hjáárinum av hpv koppsetingini, og tað er okkara uppgáva at gera alt vit kunnu fyri at betra um gerandisdagin hjá okkara sjúklingum, sigur Johnny í Grótinum.

Um tað finst nøkur tilbúgvingarætlan í heilsuverkinum veit sjúkrahússtjórin ikki, men hann leggur dent á, at komandi tíðina fer landssjúkrahúsið at halda eitt vakið eyga við møguligum hjáárinum av hpv koppsetingini.

– Tað er eingin ivi um, at hetta økið fer at vera undir øktum eftirlitið komandi tíðina. Fyrst fara vit at fyrirreika eina tilbúgving og síðani mugu vit taka støðu til hvat vit kunnu gera proaktivt, við at veita kunning og ráð um økið, sigur Johnny í Grótinum.

Hann vísir á, at júst í slíkum førum er tað soleiðis, at føroyingar enda í bíðirøð saman við dønnum, og tí kann bíðitíðin gerast long.

HPV koppsetingin

HVÍ ER EINGIN HJÁLPA AT HEINTA Í FØROYUM?

– Tað tykist sum, at føroysku læknarnir ikki vita nóg nógv um hjáárinini av hpv koppsetingini, og tí fær eingin hjálpt okkum her heima. Hví kunnu myndugleikarnir ikki nýta orku uppá at fáa ein lækna at seta seg inn hvat hjálpir og ikki, tá ið tað eru tey somu, sum viðmæla okkum at fáa hesa koppsetingina, spyr Rakul Nolsøe í Lágabø. Dóttir hennara er merkt av ógvusligum hjáárinum av hpv koppsetingini, men eingin tilbúgving er í Føroyum, tá ið slíkt hendir

Barbara Holm

Síðani 2012 hevur 17 ára gamla Brynhild Nolsøe í Lágabø merkt avleiðingarnar av HPV koppsetingini. Tað byrjaði í smáum, og verður hugt afturá fyrstu mánaðirnar aftaná koppsetingina, so sæst, at beinan vegin vóru hjáárin at hóma.

– Fyrstu mánaðirnar aftaná var hon ofta heldur illa fyri. Hon svímaði millum annað nógv, sigur Rakul Nolsøe í Lágabø, 36 ára gamla mamman at Brynhild.

Men í mai í ár bar av. Hjáárinini lupu á ungu kvinnuna, og bráðliga vóru meira ella minni allir dagar merktir av møði, pínu og vónloysi.

Tá var eingin ivi um hjá Rakul, at okkurt álvarsamt var áfatt. Og tær fóru til lækna.

– Tá megnaði Brynhild ikki at standa. Hon svímaði lætt og hevði stóra pínu í øllum kroppinum. Flestu dagararnir klárar hon ikki upp úr songini í berari møði, sigur Rakul.

Í heilsuverkinum fór Brynhild ígjøgnum allar hugsandi kanningar og hon vitjaði flest allir serlæknar fyri at koma nærri at hvat tað var, sum bagdi.

Rakul Nolsøe í Lágabø

Blóðroyndir vórðu tiknar í hópatali, og ikki varð liðugt at kanna fyrr enn í august í ár. Og tá vóru boðini alt annað enn nøktandi.

– Har er einki galið við henni, søgdu læknarnir. Men eg noktaði at fara heim. Eg visti, at tað mátti altso vera okkurt, tá ið hon var so illa fyri hvønn dag, greiður Rakul frá.

Rakul avdúkaði sjúkuna

Eingin lækni róði uppundir, at sjúkueyðkennini hjá Brynhild líktist tí, sum hevur verið frammi aðrastaðni um kvinnur, sum hava tikið hpv koppseting, og fingið álvarsomu hjáárin.

Hon spurdi sjálv læknarnar, um teir hildu tað kundi vera hjáárin av hpv

koppseting. Hon hevði lisið um hjáárinini á netinum, og helt fyri, at tað líktist nógv tí, sum Brynhild upplivdi. Rakul kravdi at fáa eina ávísing til serlækna í Danmark, og so bleiv. Tað vil siga, at tær hava eina ávísing - men nær tær sleppa framat er óvist.

– Vit sleppa í fyrsta lagi framt um eitt hálv ár. Skal dóttir mín so bara liggja í songini og einki fáa gjørt í seks mánaðir aftrat, spyr Rakul.

Í hennara hugaheimi er eingin ivi um, at tað er ikki nóg gott.

– Tað tykist sum, at føroysku læknarnir ikki vita nóg nógv um hjáárinini av hpv koppsetingini, og tí fær eingin hjálpt okkum her heima. Hví kunnu myndugleikarnir ikki nýta orku uppá at fáa ein lækna at seta seg inn hvat hjálpir og ikki, tá ið tað eru tey somu, sum viðmæla okkum at fáa hesa koppsetingina, spyr Rakul.

Hvat nú?

Rakul og Brynhild fara ikki at góðtaka, at Brynhild skal bíða í seks mánaðir eftir at fáa hjálpa. Hvønn dag trýstur Rakul meira og meira á, fyri at fáa hjálpa til ungu dótturina.

rina.

– Eg fái ikki góðtikið, at hon skal liggja soleiðis í songini í seks mánaðir aftrat, sigur Rakul.

Hon sigur seg hava frætt úr danska heilsuverkinum, at tað eru fleiri viðurskifti, sum ein kann fara undir heima við hús, sum kunnu hjálpa kvinnum við hpv hjáárinum. Men tað kann ikki gerast uttan ein lækna.

– Eg fái ikki gjørt tað sjálv, tað má vera í samráð við ein lækna, sigur Rakul.

Hon heldur tað vera ørkymlandi, at heilsuverkið í Føroyum koppsetir ungar kvinnur við hpv, men eru ikki ein vinur í neyðini, um hjáárinini raka.

– Vit sita nú bara og bíða eftir at sleppa til Danmarkar, men hon er so sjúk, at eg kann ikki bíða.

Er eingin í føroyska heilsuverkinum, sum kann seta seg inni hvussu man kann hjálpa? Ella er eingin serfrøðingur, sum vit kunnu fáa hendan vegin, spyr Rakul.

barbara@socialurin.fo